

Foregangslandet for fri software i Norden

Norge var det første nordiske land, hvor staten besluttede at undersøge, hvordan fri og open source-software kan benyttes i den offentlige forvaltning. FLOSS er forkortelsen for Free/Libre Open Source Software.

AF ANNE ØSTERGAARD, NÆSTFORMAND
I IT-POLITISK FORENING

Allerede i 2001 udkom Statskonsults rapport: „Kan Linux og åben programvare benyttes i forvaltningen?“ Udviklingen af FLOSS-programmer til brug på de enkelte pc'er er i rivende udvikling. Derfor bliver der i de fleste lande i verden hele tiden fulgt op på status for udviklingen. Det har bevirket, at flere stater, kommuner, storbyer, virksomheder og private, nye brugere lader sig overbevise og begejstre over alle de valgmuligheder og friheds- og informationsrettigheder, åbent programmel tilbyder sine brugere.

Fri konkurrence på lige vilkår en forudsætning for demokrati

Det gav genlyd og store overskrifter i Aftenposten, Norges største dagblad, da „Staten sa opp Microsoft-aftale“.

- Vi synes, at den aftale, vi har haft med Microsoft, i virkeligheden har givet Microsoft et monopol på et område, hvor vi er tjent med at få konkurrence, udtalte arbejds- og administrasjonsminister Victor Danielsen Norman til NRK, Norges radio. Hans pointe bliver understreget af det faktum, at offentlige indkøb udgør en meget betydelig andel af de samlede offentlige udgifter. Desuden har statens valg af programmer en afsmitende virkning på, hvad private og virksomheder vælger.

Alle lande stræber efter at undgå monopoldannelse og skabe fri konkurrence på lige vilkår, så lovgivningen om offentlige indkøb kan komme til at virke efter hensigten. Det er derfor nødvendigt, at myndigheder laver et check på deres regler og rutiner, således at der reelt skabes ens vilkår, en såkaldt " leveled playing

field", når staten og andre offentlige myndigheder fastsætter udbudsvilkår ved licitationer.

Åbenhed i forvaltningen

I såvel Norge som Danmark har statslige myndigheder gennemgået al lovgivning med henblik på at sidestille elektroniske og traditionelle medier. Dette arbejde er ved at være færdigt. Tilbage står at få etableret en sund, tidssvarende og fornuftig praksis, således at borgerne kan have størst mulig tillid til den offentlige forvaltning. Åbenhed i forvaltningen og tydelige regler er netop en forudsætning for gennemsækelighed og gennemsigtighed. Det er også nødvendigt for at have adgang til ældre data for at kunne redegøre for et udviklingsforløb. Nu gemmes vor historie også elektronisk.

Teknologiens konsekvenser

Teknologirådet i Norge arbejder med en rapport om programvarepolitik: En ekspertgruppe vil arbejde med vigtige spørgsmål som demokrati, standarder, sikkerhed og konkurrence. Rapporten kommer i april 2004.

Linux i norske skoler – et flagskibsprojekt

Det mest prominente norske projekt er "SkoleLinux", som også bliver oversat til tysk. Både store og mindre norske kommuneskoler har allerede skiftet til GNU/Linux, og flere er i gang med at følge efter på grund af succesen. Det er gået hurtigt i Bergen Kommune, hvor der anvendes GNU/Linux i alle grundskolerne. På nettet er der blevet oprettet en

side, der oplister, hvilke skoler, der har erfaringer med anvendelsen af GNU/Linux. Så kan nye skoler hurtigt se, om der er hjælp at hente i nærområdet, så et samarbejde kan sættes i gang.

FLOSS på højere læreanstalter

Det er velbevaret hemmelighed, at flere universiteter ikke blot i Norge, men i hele verden har anvendt FLOSS-programmer gennem lang tid. Oslo Universitet, Handelshøjskolen BI, Højskolerne i Oslo, Østfold og Agder, for bare at nævne et par eksempler. Det vil være oplagt, at staten og andre offentlige myndigheder drager nytte af de positive erfaringer, som universiteter og højskoler overalt i Norden allerede er i besiddelse af. Disse erfaringer burde kanaliseres ind i et videns- og erfaringscenter, et "Center of Excellence", som man har det i for eksempel Tyskland, Frankrig og Holland.

FLOSS i forskningen

Overalt, hvor man har behov for at foretage større matematiske beregninger, egner de frie programmer sig. Man kan sætte mange pc'er sammen i „clusters“ og derved udnytte den store samlede kapacitet. Norsk Polarinstitut anvender FLOSS i sin videnskabelige virksomhed og Norsk Elektro Optik A/S anvender GNU/Linux, blandt andet til kontrol af gasrørledninger i Nordsøen.

Sundhedssektoren

Sundhedssystemet fattes altid penge. Derfor er FLOSS blevet en god mulighed for at opnå besparelser uden at gå på kompromis med kvaliteten på programmerne. Desuden kan programmer-

ne målrettes til at dække brugernes egne særlige behov.

Kan man basere sin forretning på FLOSS?

Store virksomheder som Star Shipping i Bergen anvender fri software. I det hele taget er FLOSS populært i forretningsverdenen, bank, forsikring og shipping og inden for kunst-, design-, film- og musikverdenen og i landbruget for blot at nævne nogle af de vidt forskellige anvendelsesområder. I den internationale filmindustri anvendes GNU/Linux til at lave animation, blandt andet i science fiction-film. Et andet interessant eksempel er et selskab, som hedder ItsOpen. De er i færd med at kreere en skræddersyet løsning til optikere, som er baseret på FLOSS.

Folkeoplysningen og fritiden

Norske biblioteker, Bibliotek- Systemer A/S og Norsk TV 2 er nogle eksempler på kulturinstitutioner, som anvender fri programvare.

Norsk FLOSS

Norge er ophavsland til verdenskendt software, f.eks. browseren „Opera”. Opera distribueres ganske vist som lukket programmel. Men folkene bag Opera er meget optagede af at anvende åbne standarder og er samtidig ihærdige bekæmpere af softwarepatenter. Et andet eksempel er softwarevirksomheden „Trolltech“, der siden 1994 har skrevet programmer og givet support til sine kunder. På en

Foto:Leo Gullbring, Polfoto

åben høring afholdt af Teknologirådet i Norge den 3.september 2003 udtalte Trolltech -at FLOSS var særlig egnet til offentlig informationsbehandling.

På grund af:

- Informationstilgængeligheden: Åbne standarder er reglen.
- Tilpasningsmuligheden: Ændring og tilpasning af programmer er uden videre tilladt.
- Økonomien: Brugsværdien og robustheden øges proportionalt med antallet af brugere og programmører.
- Økonomien: Open source-software kræver mindre maskinressourcer.
- Sikkerheden: Open source-software er mindre udsat for virus og orme.

På alle disse områder er open source-software bedre. Offentlige fællesorganer bør tilrettelægge udvalgte åbne programmer til brug i offentlig sektor (som UNINETT og Skolelinux gør i dag).

Den 30. september afholdt Nærings- og Handelsdepartementet sammen med Teknologirådet et seminar i Oslo om: ”Informationssamfundet for alle: Teknologi, brugervenlighed og et åbnere samfund”. Det er under eNorge, at dette initiativ er blevet sat i gang. På seminaret talte blandt andre Jon ”Maddog” Hall om demokratisk teknologi ved hjælp af åben kildekode.

Mulighed for lokal support

Support kan normalt hurtigt findes på nettet. Men der er altid en lang række store

og mindre store virksomheder, der er klar til at tegne 24-timers support-aftaler med lokale brugere, uanset at det ikke er disse virksomheder, der har udviklet eller leveret programmerne. Det kan de gøre, fordi de kender de almindeligste program-pakker, og fordi de har adgang til at læse kildeteksten, der er åben.

Pengene og ekspertisen bliver i landet

Dette giver mulighed for national, regional og lokal indtjening.

På sigt vil det bevirke, at der bliver mulighed for at specialisere sig lokalt og inden for visse specialer og fag. I fremtiden vil det nemlig ikke være nok at være teknisk ekspert. Der vil blive behov for personer, der kan både teknik og noget andet f.eks. inden for shipping, bank, sundhed, kunst, musik eller andet.

Indenlandsk kundskabsopbygning

Den viden, man skaffer sig ved brug af FLOSS, forøges i en stadigt stigende kurve, fordi programmerne på basale punkter ligner hinanden i den måde, de er konstrueret på. De er, som man siger, UNIX-lignende og modulært opbyggede. Det kan derfor godt betale sig at anvende tid og kræfter på at dygtiggøre sig, både for informationssamfundets og den personlige udvikling og tilfredsstillelses skyld. ■

Links:

Statskonsults rapport fra marts 2001:

www.statskonsult.no

Teknologirådet i Norge om Programvarepolitik:

www.teknologiradet.no

Testskolerne kan findes på:

<http://developer.skolelinux.no/index.html.en>

Højskolen i Agder: www.hia.no

Teknologirådet i Norge, åben høring 3.september 2003:

www.teknologiradet.no/

På www.linux.no/linuxbrukere.html findes en længere liste over norske Linux-brugere.

Informationssamfundet for alle:

Helsetilsynsmyndighederne i en lang række kommuner fra nord til syd i Norge anvender FLOSS programmel.

Søg efter www.helsetilsynet.no